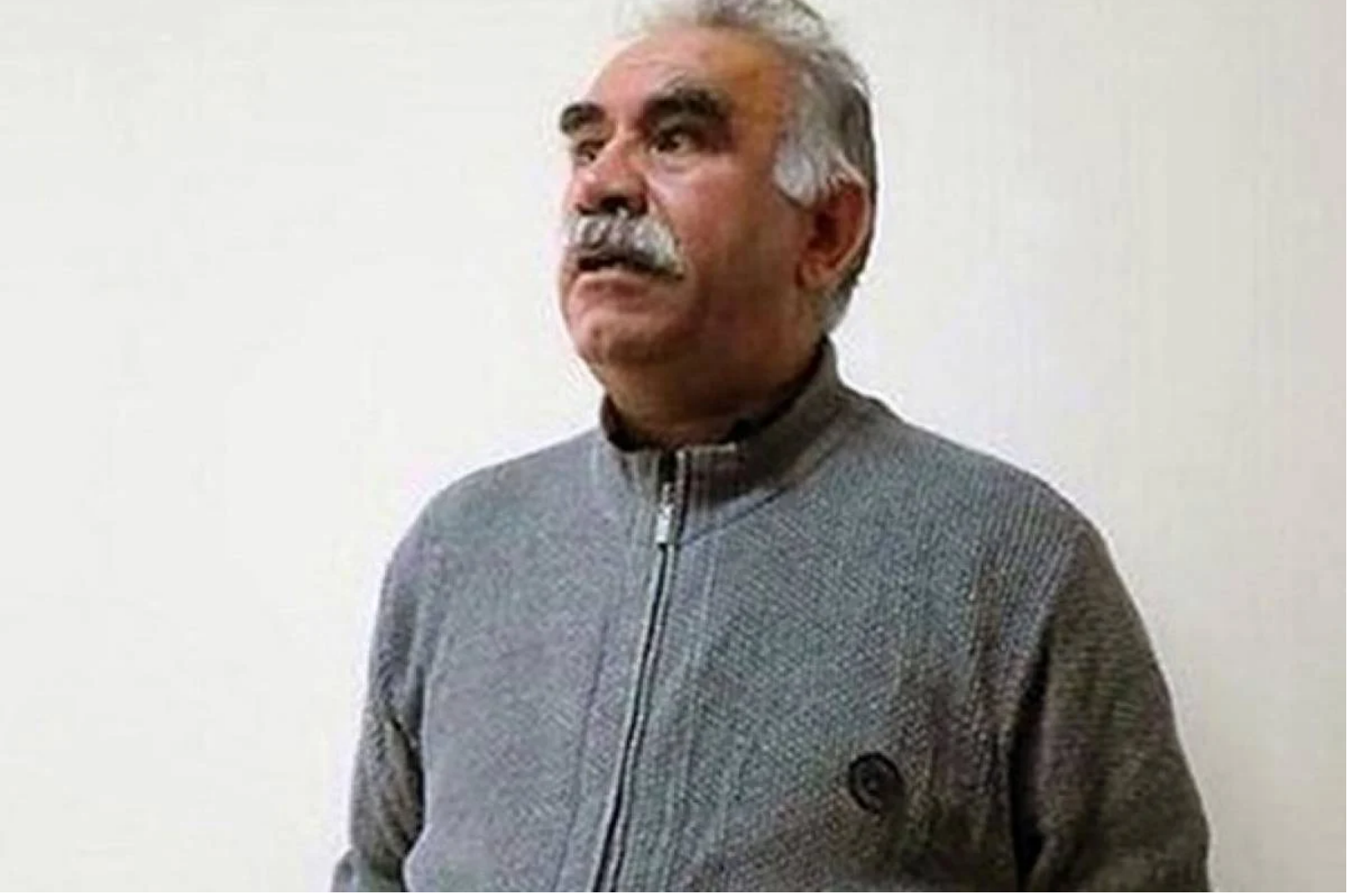


ÖCALAN'IN POLİTİK RAPORUNA DAİR - 3

Toplumsal Doğa ve Sorunsallık

" Öcalan, günümüzdeki aile sorunlarının, kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin temelinde, bu tarihsel köklerden gelen, evlilik kurumuyla pekişen erkek egemenliği ve kadının eve kapatılması olduğunu belirtiyor."



Politik raporun yedi bölümden oluşan [ilk bölümün](#) içerik ve çerçevesine kısaca değinmiştim. Bugün, metnin en uzun bölümü olan ikinci başlığa bakacağız.

İkinci bölüm, eleştirel teori geleneğine bağlı olarak yol alıyor. Fakat bunu yaparken batı merkezli soyutlamalara girmeden; yerel, mitolojik, tarihsel argümanlar eşliğinde yol almayı tercih ediyor.

Bir diğer nokta, Gılgamesh örneğinde görüldüğü üzere, Öcalan daha önce üzerinde durduğu konuları tekrar tekrar çalışıyor. Cinsiyet sorunu, mitolojik gerçeklik, sosyalizm, üretim ilişkileri, toplumsal ilişkiler başlıklarında çokça çözümlemesi var, ama yetinmeyerek yeni şeyler ifade ediyor. Elbette bu durum aynı zamanda tartışmaya davettir, meseleleri dönemin ruhuna uygun şekilde yeniden ele alarak konuşma talebidir.

Bu ikinci başlık/bölüm, perspektifin en detaylı bölümü niteliğindedir. Savunmalarda değindiği ve geliştirdiği tezlere yeni bakış açıları, bir nevi aşmaları da gördüğümüz önemli bir bölümdür. "İnsan, doğanın farkında olan bir doğadır" sözüne denk bir çerçeveye çıkarma çabasıdır. Bölümde ele alınan konu ve değinmelere dair özetle anladıklarım ise şöyle:

2.Bölüm: Toplumsal Doğa ve Sorunsallık

Öcalan bu bölümde "toplumsal doğa" kavramını merkez alarak, bu kavram etrafındaki sorunları ele alıyor. Tanımlama mahiyetinde ifade etmek gerekirse; toplumsal doğa, insanoğlunun hem biyolojik varlığına hem de sosyal ilişkilerine içkin olan doğallığı ifade ediyor. Bir önceki yazıda Öcalan'ın insan toplumunu doğal süreçlerin bir devamı ve parçası olarak gördüğünü ifade etmiştim. Yani toplumu, doğadan ayrı, ona hükmeden bir oluşum değil; bilakis doğanın evriminde ortaya çıkan özel bir aşama olarak konumlandırıyor. (İkinci doğa)

Öcalan'ın burada genel değerlendirmelerden farklılaştığı ve savunmalarda da ifade ettiği nokta, toplumsal doğanın özünde 'ahlaki ve politik toplum' olduğunu ifade etmesidir. İnsan toplumunun "doğal hali"nde uyum, iş birliği, politika ve ahlaki düzen bulunduğunu, sorunların ise sonradan, toplumsal doğadan sapmalar sonucu ortaya çıktığını savunmalarında da uzunca anlatmıştı. İnsanlık tarihinin büyük bir bölümünde 'toplumsal sorun' diye tanımladığımız sorunlar yoktur. (Doğal toplum, Neolitik dönem) Mesela toplum, doğayla kurduğu uyum sayesinde zaten ekolojiktir. Toplumun ekoloji sorunu, insan eliyle sonradan üretilmiş bir sorundur.

Öcalan toplumsal doğanın sorunsal bir hale gelişini, tarih içinde belirli dönüm noktalarına dayandırır. Örneğin, ilk devletlerin kurulmasıyla toplumsal doğadan sapıldığı, insan toplumunun hiyerarşi ve tahakküm sarmalına girdiğini söylemesi ilk defa değildir. Fakat Öcalan'ın bu bölüm genelinde de açığa çıktığı üzere temel tezi, toplumsal sorunların sınıfsal veya devlete dayalı ayrımlardan çok daha önce, eril ve dişil öğeler arasındaki ilişkide ve bu ilişkinin bir güç mücadelesine dönüşmesinde başladığını iddia etmesidir. Tüm sorunların odağına kadın-erkek ilişkisini koyması, Öcalan felsefesinin en özgün yanlarından biridir. Marksizme dair bazı eleştirilerini de bu gerçek üzerinden geliştirir. Bu eleştirileri marksizme katkı değil de onu reddetme üzerinden anlayanların niyeti iyi değil, olamaz.

Bu ikinci ana başlık ve devamında kadın-erkek oluşunun diyalektik yorumu, devlet-sınıf ve kapitalizm gibi başlıklarla devam ediyor. İlk olarak diyalektik üzerinden ele alınan eril-dişil durumuna bakalım. Öcalan insan türünün cinsiyet farklılaşmasının kökenlerini, doğanın diyalektik yapısını ve bu farklılaşmanın toplumsal sorunsallıklara nasıl yol açtığını tartışıyor. Burada en başta ifade etmek gerekirse, tarih ve toplum, diyalektik dualizm (dişil-eril çatışması) ile şekillenir. Toplumsal sorunun kökü, diyalektiğin donmasıdır. Çözüm, onu yeniden akışa sokmaktır. Öcalan'ın kavram setinde diyalektik durum gerilim yaratır (toplumsal dönüşüm), denge sağlar (metafizik yaklaşımları engelleme) ve aşmayı mümkün kılar. (özgür toplum)

Öcalan eril-dişil ayrımının yaklaşık milyonlarca yıl önce doğanın diyalektik bir süreci olarak ortaya çıktığını ve bunun evrendeki temel ikilemlerin bir uzantısı olduğunu belirtir. Bu biyolojik farklılaşmanın özünde bir üstünlük taşımadığını, aksine yaşamın çeşitliliği ve devamlılığı için gerekli doğal bir "farklılaşma" olduğunu vurgular. LGBTİ+ bireylerin ve cinsiyetin akışkanlığının, eril-dişil ayrımının katı ve aşılmaz bir uçurum olmadığını gösterdiğini, geleneksel ahlaki yargıların ise bu gerçekliği göz ardı ettiğini

belirtir. Asıl toplumsal sorunun bu doğal farklılığın insanlar tarafından bir, kutsallık ve üstünlük mücadelesine dönüştürülerek "karşıt hale getirilmesiyle" başladığını iddia eder. Bu eril-dişil temelli çatışmanın, devlet ve sınıf gibi diğer toplumsal sorunlardan daha eski ve daha temel bir sorunsallık olduğunun altını çizer. Yani bu, uygarlık öncesinde başlamış ve devletle derinleşmiştir.

(Bu tez önemlidir. Öcalan bu tezinde ısrarcıdır ve bunu son 20 yılda defalarca ifade etti, farklı açılardan somutlaştırdı. Bu teze karşı sağlam bir içerik veya tartışma henüz görmedim.)

Öcalan devamla, düşüncenin özünde cinsiyetsiz olduğunu, "erkeğe özgü" veya "kadına özgü" düşünce gibi ayrımların ise bu temel sorunsallığı pekiştiren ve diyalektik düşünceyi inkar eden tutucu yaklaşımlar olduğunu belirtir. Düşünce, cinsiyet ayrımını aşar ve özgürlük, bu karşıtlıkların diyalektik bir anlayışla çözülmesiyle mümkündür der. Cinsiyet rollerinin katı bir şekilde donmuş karşıt ikilemlere dönüştürülmesinin, toplumsal şiddetin (bu şiddetin bir yansıması olarak özellikle aile içi cinayetleri) temelini oluşturduğunu ifade eder. Öcalan, bu temel sorunsallığın ve sebebiyet verdiği toplumsal sorunların ancak diyalektik bir düşünce anlayışıyla aşılabileceğini savunup, diyalektiğin bir şans olduğunu belirtiyor. Diyalektik düşünce, bu karşıtlığı aşmanın anahtarıdır. Ona göre, eril ve dişil arasındaki doğal farklılık bir özgürlük ve zenginlik imkanı olarak görülmeli, karşıtlığa ve hiyerarşiye dönüştürülmemelidir.

Eril ve dişil çözümlemesinden sonra, daha somut bir durumun analizine geçer.

Kent-köy ve sınıf ayrımlarının ötesinde, toplumdaki esas sorunsallığın eril ve dişil ögeler arasındaki çatışmayla başladığını ve bu çatışmanın tutuculaşarak temel bir gerçeklik haline geldiğini ilk olarak arkeolojik kazılar üzerinden belirtir.

İlk izleri, arkeolojik buluntularla desteklenen ve yaklaşık 30 bin yıl süren, Avrasya'dan Afrika'ya yayılan "Kadın Tanrıça Çağı"nda gördüğünü belirtir.

İnsan yavrusunun uzun süreli anne bağımlılığı ve erkeğin ilk aşamada belirsiz rolü nedeniyle, ilk toplumsallığın, kültürün ve dilin (klan örgütlenmesi) zorunlu olarak kadın etrafında şekillendiğini savunur. Kadın; doğuran, besleyen ve toplayıcılıkla yaşamı idame ettiren varlık olarak, Sümer toplumuna kadar uzanan egemen bir ana tanrıça kültürü ve kadın merkezli bir toplumsal doğa yaratmıştır.

Öcalan burada araya Marx'ı alarak, tarihi sınıflarla başlatmasını eleştirir; çünkü ona göre esas sorunsallık, kadın toplumsallığı etrafında gelişmiş ve uygarlıkla (Uruk kenti, İnanna tanrıçası) sonuçlanmıştır.

Öcalan daha önceki savunmalarında Gılgamesh destanına yoğunca eğilmişti. Gılgamesh destanını sadece edebi bir metin olarak değil, anaerkil/kadın merkezli bir düzenden ataerkil bir düzene şiddetli geçişi kodlayan sosyo-tarihsel bir belge olarak yorumlar. İnanna'nın kutsal evlilik ritüelinde erkeği kurban etmesi, kadın iktidarını koruma çabasıdır.

Gılgamesh'in bu kurban edilme kaderinden kurtulması ve ölümsüzlük arayışı, erkekliğin canını kurtarma ve egemenliği ele geçirme mücadelesini simgeler, bu da "erkeklik çağı"nı başlatır. Elbette bu yeni bir yorumdur.

Erkeğin, kadın tapınağını (Uruk'taki İnanna tapınağı) ele geçirip bir "musakkaddim"e (kutsal fahişelik kurumu, sonradan kerhane) dönüştürmesi ve Enkidu'yu (dağlı adamı) bir 'fahişe' aracılığıyla kontrol altına alması, erkeğe dayalı toplumsallaşmanın temelini atar.

Bu süreçle tanrıça dini erkek dinine dönüşür, kadın fahişeleştirilirken erkek de egemen ama yozlaşmış bir konuma gelir; bu dinamikler tarihsel bir gerçeklik olarak günümüze kadar etkisini sürdürür.

Burada bir parantez açmaya ihtiyaç vardır. Öcalan'ın mitolojik olaylara yaklaşımı, yorumları açısından başat bir noktadır. S.Henry Hooke, "Ortadoğu Mitolojisi" adlı kitabında 'mitos hakkında sorulması gereken doğru soru onun gerçek olup olmadığı değil, onunla ne yapmak niyetinde olduğu sorgusudur' diyor. Mitoloji, anlam arayışında iyi bir yöntem ve yoldur. Çünkü toplumların maddi yaşamının sembolik ifadesinin şiirsel anlatımı olarak kendisinden sonraki tüm din ve edebiyat biçimlerini etkiledi bu alan! Öyle ki kavramlarını mitolojiden almayan hiçbir din ve edebiyat yoktur. Mitoloji binlerce yıl toplumların zihin yapısına yön verdi. Toplumsal tarihte devrim niteliği taşıyan, tarım devriminin altyapısı inanç ve tapınak kültürü etrafında şekillendi. Zihni moral ve motivasyonu da mitolojiyle sağlandı. Bu bakımdan Öcalan mitolojinin doğru değerlendirilmesine önem verir, çünkü tarihsel toplumun hakikat okumasına bu sayede yaklaşmak mümkündür der.

Mitsel anlatının çok geçmeden pratikleşerek kutsal metinlere de yansıdığını görürüz. Eril egemenlik; Tevrat, İncil ve Kuran gibi kutsal metinlerde kadının eve kapatılması ve erkeğe tabi kılınmasıyla, Zerdüştlükten alınan ataerkil aile kurumuyla ideolojik ve toplumsal olarak pekiştirilmiştir.

Kadının bitki toplayıcılığı ve ilk tarımla yaşamı ve toplumu kurmasına karşın, erkeğin avcılıkla canlıyı öldürmesi, savaşı ve ganimeti esas alması, av üzerinden komple geliştirmesi, iki farklı ve çatışan toplumsal gelişim çizgisi yaratmıştır.

Erkek, "erkek kardeşliği" kulüpleriyle ve obsidyen (silah) üstünlüğüyle örgütlenerek, kadının yarattığı artı değere (besin, üretim vs.) ve kadının kendisine zorla el koyarak egemenliğini kurmuştur. (Fallokrasi'nin gelişimi)

İnanna'nın Enki'ye "yüzlerce Me'mi (yaratımımı, kültürel icadımı) sen hırsızladın" demesi, erkeğin kadının yaratımlarını ve kültürel başarılarını sahiplenmesinin mitolojik ve tarihsel bir ifadesidir.

Öcalan, günümüzdeki aile sorunlarının, kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin temelinde, bu tarihsel köklerden gelen, evlilik kurumuyla pekişen erkek egemenliği ve kadının eve kapatılması olduğunu belirtiyor.

Göbeklitepe ve Karahantepe gibi arkeolojik alanlardaki bulgular, kadın etrafında gelişen üretim patlamasının ardından, erkek üstünlüğüne geçişin ve bu çatışmanın izlerini

taşımaktadır.

Tüm bu çözümlemelerden ne anlamak gerek?

Öcalan son derece radikal ve önemli bir tez ortaya atıyor:

"Cinsiyet çatışması, sınıf çatışmasından önce gelir ve onu doğurur"

Bu tez, bu başlığın da özetidir denilebilir.

Öcalan daha sonra ekonomi kavramı üzerinden kapitalizm eleştirisi yapar.

Başlangıçta ekonomiyi (ev idaresi, üretim) yaratan kadinken, kapitalizmle birlikte bu alan tamamen erkek tekeline geçmiş, kadın parasal ve ekonomik olarak erkeğe mutlak anlamda bağımlı hale getirilmiştir. (5.Savunma)

Öcalan, Marksizm'in kurucuları dahil olmak üzere sosyalist liderlerin bile kadın sorununu gerçek anlamda çözemediğini, hatta kendi yaşamlarında kadınları mülkleştirdiğini veya onlara yeterince değer vermediği eleştirisini burada yapar.

Zira, marksizm'in sınıf temelli tarih okuması ve proletarya diktatörlüğü fikri, reel sosyalizmin çöküşünün ana nedenidir.

Kendi kişisel deneyimlerinden yola çıkarak, (kız kardeşine vurma pişmanlığı ve yaşadığı bir ilişki) geleneksel erkeklik rollerinden ve kadınla kurulan mülkiyetçi, baskıcı ilişkilerden kurtulmanın gerçek bir bireysel ve toplumsal özgürleşme olduğunu belirtir.

Kadın özgürlüğünün öncelikle düşüncede başlaması gerektiğini ve yeni bir sosyalizmin; uygarlık, modernite ve en temelde kadın köleliği eleştirisi üzerine inşa edilmesi gerektiğini net olarak belirtir.

Öcalan, bu bağlamda, toplumun en derin ve köklü sorunsallığının kadın-erkek ilişkisindeki egemenlik ve kölelik dinamiklerinde yattığı, bunun aşılmasının en önemli toplumsal devrim olduğu ve sosyalizme en büyük katkının bu olacağını söylemektedir. Metinde yer alan Hegel ve Marx vurgularına da bir başlık açmak iyi olabilir. Hegel "Geist yani evrensel tin, tarihin diyalektik ilerlemesinde kendini gerçekleştirir. Devlet, tinin en üst ifadesidir" der. Öcalan Hegel'in diyalektiğini en başta devlet merkezli olduğu için sonra da toplumsal dinamikleri görmezden geldiği için eleştirir. "Hegel anlamı doğanın kendisinde bulur... Ama bu, toplumsal doğanın diyalektiğini açıklayamaz" söyleminde de ifade edildiği üzere, Hegel, toplumsal anlamı devletle sınırlı tutar. Aynı şekilde idealizmin de soyutluluğuna vurgu yapar. Oysa anlam, toplumsal pratikle (kadın emeği, mitoloji vs.) şekillenir; "tin" ile değil.

Sonuç olarak şöyle bir tablo çıkar karşımıza:

Öcalan Hegel'in geist, Marx'ın sınıf mücadelesi olarak gördüğü yere cinsiyet diyalektiğini koyar.

Hegel'in anlam boyutu ile devlet, Marx'ın üretim araçları gördüğü yere kadın merkezli toplumsallığı koyar.

Hegel'in rasyonel devlet, Marx'ın proletarya diktatörlüğü dediği yere iktidar ilişkilerinin

sönümlendiği bir toplum yerleştirir.

Son olarak da Hegel'in tıne atfen verdiği bilinç, Marx'ın da devrim dediği olguya Öcalan diyalektik aşma ve kadın özgürlüğü diyor.

Öcalan, Hegel'den diyalektiği, Marx'tan sınıf-mücadele duyarlılığını seçerek alır, ama teleolojik devlet fikrini ve ekonomik determinizmi reddeder..

Böylece yeni paradigmada ahlâk-ekoloji-cinsiyet üçlüsü, tarihteki "motor güç" rolünü üretim güçlerinden devralır.

Toparlarsak bu maddeyi, Öcalan Hegel ve Marx özelinde, felsefi konumunu yeniden hatırlatır. Bu isimlerden yöntem ve mücadele dinamizmini alıp, devletçi-ekonomist hedefleri terk ederek feminist-ekolojik-ahlaki bir tarih okuması ve siyasi programın daha işlevsel olduğunu belirtir. Öcalan'ın bunu önerme nedeni "yaşamı odağa alma" çabasıdır. Yaşamın odağa alındığı bir çaba, bizlere yeni kapılar açacaktır.

İkinci bölüm, özünde birinci bölümün devamıdır. Çünkü birinci bölümünde anlatılan "doğanın sömürüsü" ile ikinci bölümde anlatılan "kadınların sömürüsü" arasındaki bağlantı, Öcalan'ın medeniyet eleştirisinin temel bir ilkesidir. Bu iki sömürü düzeninde ortak olan temas "gasp"tır. Doğanın gaspı, kadının gaspı bir sonraki bölümde toplumun gaspına evirildiğini görürüz.

Yarın, bir sonraki bölümde, toplum ve ona dair savaşın gerçekliğine ilişkin çerçeve ile devam edeceğim.